Liikenne- ja viestintävirasto

Hei,

Vierailin perjantaina 18.10 Liikenne- ja viestintävaliokunnassa Traficomin talousarvioesityksen tiimoilta. Kansanedustaja Jenni Pitko kysyin asiantuntija-arviotani siitä, että koska panostukset joukkoliikenteen-, kävelyn ja pyöräilyn- sekä ilmastoperusteiset toimenpiteet-määrärahoihin aiheuttavat murroksen, jolloin ns. perinteisten tukien kuten lentoliikenteen ostojen ja merenkulun tukien voisi olettaa pienenevän.

En osannut perjantaina vastata kysymykseen, koska toimin itse Traficomin talousosastolla enemmän koordinoivassa roolissa. Välitin kysymyksen ko. tuki- ja avustustehtäviä tekeville Traficomin asiantuntijoille. He koostivat ko. tukien vaikutuksista liitteenä olevan kuvauksen. Se ei vastaa varsinaiseen kysymykseen ja lieneekin tässä todettava, että siihen vastaaminen on meille vaikea tehtävä. Näkemyksemme mukaan näiden tukien välillä ei ole vahvaa korrelaatiota. Joukkoliikennetukien sekä panostuksien kävelyyn ja pyöräilyyn avulla tavoitellaan henkilöautoliikenteen pienentymistä, mutta näistä vaikutuksista ei vielä ole tehty arviointia. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen rahoituksessa ei ole tällä hetkellä jatkuvuutta (vuodesta 2020 eteenpäin). Mikäli kävelyn ja pyöräilyn infrainvestointeihin kaupunkien katuverkolla ei ole jatkossa osoittaa valtion rahoitusta tai rahoitustaso jää pieneksi, jäävät ohjelmatason vaikutuksetkin pieniksi.

Ystävällisin terveisin,

Tomi Harju
Osastopäällikkö
Talousosasto
Liikenne- ja viestintävirasto

# Valtionavustusten vaikutusten arviointi

## Kauppamerenkulun tuet

Vuonna 2018 myönnettiin kauppamerenkulun tukia 84,3 miljoonaa euroa, josta 31,9 miljoonaa euroa rahtialuksille ja 52,4 miljoonaa euroa matkustaja-alusliikenteeseen. Lain tavoitteena on turvata lasti- ja matkustaja-alusten kilpailukyky kansainvälisessä liikenteessä sekä huoltovarmuus Suomen lipun alla liikennöivällä tonnistolla.

**Maksetut kauppa-alustuet, luetteloon merkityt alukset**

| | 2018 | 2017 | 2016 | 2015 |
|---|---|---|---|---|
| Tuet yhteensä (milj.euroa) | 84,333 | 89,212 | 89,237 | 87,304 |
| Alusten bruttovetoisuus | 1 548 197 | 1 452 565 | 1 536 520 | 1 537 004 |
| Aluksia vuoden lopussa (kpl) | 118 | 110 | 107 | 105 |
| Alusten keski-ikä (vuotta) | 23,9 | 23,6 | 21,8 | 21,5 |

Tuen tarkoituksena on myös merenkulkualan työllisyyden ylläpitäminen. Vuonna 2000 merimiesammateissa työskenteli 8 380 suomalaista ja vuonna 2018 5 904 suomalaista. Sekamiehityksen käyttöönoton vuoksi suomalaisaluksilla työskenteli vuonna 2000 vastaavasti 166 ulkomaalaista ja vuonna 2018 804 ulkomaalaista.

Vuonna 2018 ulkomaanliikenteessä työskenteli 6064 henkilöä ja kotimaanliikenteessä 646 henkilöä.

## Lentoliikenteen ostot

Valtio on osallistunut Helsinki-Savonlinna –reitin säännöllisen lentoliikenneyhteyden rahoittamiseen 50 prosentin osuudella vuodesta 2007 alkaen ja hoitanut yhteyden kilpailuttamisen EU:n lentoliikenneasetuksen 1008/2008/EU mukaisesti.

Valtion talousarviossa vuotuinen määräraha on ollut 1 miljoona euroa. Tämän vuoden osalta määrärahaa on käytetty 699.748,89 euroa. Jos valtion talousarviossa ei kuitenkaan ole varattu riittävästi määrärahoja, Savonlinna vastaa kustannuksista ylimeneviltä osin. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2020 lentoliikenteen ostoihin on varattu miljoona euroa.

Jos jokin EU:n jäsenvaltiossa oleva lentoasema on syrjäinen, palvelee kehitysaluetta tai on vähäliikenteinen, EU:n lentoliikenneasetuksen 16 artiklan mukaan jäsenvaltio voi asettaa reitille julkisen palvelun velvoitteen ja maksaa korvausta yhtiölle, joka tulee tarjouskilpailun perusteella harjoittamaan säännöllistä lentoliikennettä kyseiselle reitille. Edellytyksenä on, että suunnitellulla lentoreitillä matkustusaika rautateitse on vähintään kolme tuntia eikä mahdollisuus käyttää muita liikennemuotoja muutoin olisi riittävä.

Lentoliikenteen palvelujen ostojen tarkoituksena on ollut turvata tiettyjen Savonlinnassa olevien ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten toiminta, joiden päämarkkina-alueet ovat Kaakkois-Aasiassa ja joiden myyjien ja markkinoijien on pitänyt päästä mahdollisimman sujuvasti yhden päivän aikana yhtiöidensä tuotteiden päämarkkina-alueille.

Savonlinnan lentokentän matkustajamäärä vuonna 2018 oli 10 776, josta kotimaanliikenteessä 7661 ja ulkomaanliikenteessä 3115 henkilöä.

**Kävelyn ja pyöräilyn tuki**

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen valtionavustusten vaikutusten arviointia tehdään siinä vaiheessa, kun on saatavilla tarkoituksenmukaista dataa tehtyjen hankkeiden vaikutuksista toimenpiteiden jälkeen. Hankkeiden valinnat on tehty hakemuksissa esitettyjen arvioitujen vaikutusten pohjalta. Ensimmäinen hankkeiden raportointikierros on joulukuussa, mutta siinä pääsääntöisesti ensimmäisen rahoituskierroksen hankkeista vasta väliraportointia etenemisestä, eikä niinkään vaikutuksiin ja vaikuttavuuteen keskittyviä tietoja. Vaikutustietoja saadaan ensimmäisten hankkeiden osalta vuoden 2020 lopussa.

Haetut määrärahat ovat olleet v. 2018 haussa 17,9 milj. euroa ja tänä vuonna 18,5 milj. euroa, joten näihin summiin peilaten 3,5 milj. euron rahoitukselle on kunnissa ainakin kysyntää. Valtionavustuksella on myös tietty ohjausvaikutus, eli vaikka kunta ei täysimääräisesti haettua avustusta saisikaan, avustus kenties nopeuttaa/varmistaa tiettyjen KÄPY-hankkeiden toteuttamista.

**Joukkoliikennetuet**

Julkisen henkilöliikenteen palveluiden ostojen määrärahaa käytetään ELY-keskusten sekä suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen ostoihin. ELY-keskuksien määrärahalla hankintaan maaseudun ja haja-asutusalueiden joukkoliikennettä kilpailutetuin sopimuksin. Lisäksi ELY-keskukset rahoittavat alueensa peruskuntia valtionavustuksin tai hankkivat liikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Hankittava liikenne on peruspalvelutasoista eli sillä tavoitellaan välttämättömien koulu-, työmatka ja asiointiyhteyksien toteutumista. Myönnettävä määräraha on ELY-keskusten ainoa joukkoliikenteen ostoihin käytössä oleva rahoitus.

Suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen osalta valtionavustusta myönnetään PSA-liikenteen ostoihin sekä erillisin valtionavustusohjelmin kehittämishankkeisiin. Valtion rahoituksen osuus suurilla kaupunkiseduilla on noin 6 prosenttia ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla noin 17 prosenttia. Valtion rahoitus kohdistuu suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla kilpailukykyiseen joukkoliikenteeseen, jonka tavoitteena on olla vaihtoehto henkilöautoon nähden sekä kasvattaa joukkoliikenteen kulkutapa-osuutta.